küll tabada mingit »peent haridust« ning sellest ei oleks tal ka kasu, kuid kirjutamise ja rehkendamise oskus peaks küll üldiseks saama. Rõhutades, et ta kellegi omandusõigust ei piira ega sõnagi kõnele talupoja vabadusest, on J. kindel, et tema ettepanekute teostamisel talupoeg omandab töörõõmu, armastuse maa vastu ning tõsise vabadusmeelsuse. Lisaks esitab J. tuttava K. F. Schoultzi (vt.) õiguse Ascheradeni ja Römershofi talupoegadele (1764. a.) ning õige täpsa Liivi adramaa kirjelduse ühes maakohustuste ja orjuste kohta maksvate seaduste ja määrustega. 4. »Geschichte von Lief- und Ehstland pragmatisch vorgetragen« (I — Riga, 1793, 444 lk., II — 1796, 468 lk.). Siin antakse pikem ülevaade kodumaa ajaloost, vahele põimides andmeid ning kirjeldusi tulunduslikest, õiguslikest ning hariduslikest oludest üksikuil ajajärgel. Töö on kompilatoorne, põhjeneb trükitud kroonikail, osalt aga nähtavasti ka seni kindlaks tegemata allikail ning arhiivmaterjalil. Nagu pärisorjuse ajaloos, nii väljendub siingi autori võrdlemisi vaba ning arvustav vaade kodumaa ajaloolistele sündmustele, eriti võimu omavate seisuste ja isikute teguviisidele ning talupoegade seisukorrale. 5. »Die Sophisterey in Ehstland. Ein Fragment an Hrn. A. v. Kotzebue . . .« (Riga, 1787, 75 lk.). (Vaidluskiri J. väidete selgitamiseks ning vastuväidete tühistamiseks.) — Olles ajaloo allikatena vanema aja kohta ettevaatusega käsiteldavad väärivad J. ajaloolised tööd ometi erilist tähelepanu omaaegse seisukorra iseloomustajaina ning valgustus-aja haritlaste mõtteviisi väljendajaina. Mainitav on, et J., jagades oma aja vaadet pärisorjuse õigustusest ning vajalikkusest, ise tegelikult kasutab seisukorda, mõjustades Laiuse kirikumõisa talupoegade müümist 1792. a. ning esinedes ise nende ostjana, olles ka rüütlimõisa pidaja.

Laiuse kirikuarhiivis leiduvad andmed; Recke-Napiersky II; Beise I; J. Kõpp, Inimeste müümine Laiusel 18. a. s. lõpul (E. Kirj. 1920, lk. 300—04). *J. K.*

JANNAU, Otto August v., eelmise poeg, sünd. 27. IV 1800 Laiuse kirikumõisas, õppis 1819—22 Tartu ülikoolis usuteadust, sai a. 1835 Riia eesti Jakobi kog. õpetajaks; suri 27. VI 1865. — J. sulest ilmus: Lühhike kramatika se on: I. Öppetus maa rahwale saksa keelt, ning saksa rahwale maa keelt öppida. II. Öppetus kirja läbbi ümberpanna, III. Könnelemissed . . . (Tarto linnas, 1863, 144 lk.).

Napiersky, Pred.-Lex. II; Keussler, Forts., 93. *H. Pp.*

JANNSEN, Eugen, arst ja vanema aja seltskonnategelane, sünd. 10. X 1853 Pärnus J. W. J.-i (vt.) pojana, õppis 1874—80 arstiteadust Tartu ülikoolis, kus ta a. 1881 ka *dr. med.* astme omandas. 1882—84 oli J. sõjaväe-arstiks Kroonlinnas, pöördus siis tagasi Tartu, kus ta teotses silmaarstina ja ühtlasi tsensorina, kelle alla kuulus terve Baltimaade eestikeelse ajakirjanduse tsenseerimine. 1892. a. loobus J. tsensori ametist ja astus teenistusse arstina Krasnojarski jalav.-rügementi. Vene-Jaapani sõjast võttis J. osa laatsareti ülemarstina, asus siis sõjaväe-arstina Poolas ja läks a. 1913 erusse, elades Riias, Rakveres ja viimati Kundas. Vabadussõja alul astus J. Eesti sõjaväkke teenistusse ja määrati dets. 1918 Tallinna I sv.-haigla ordinaatoriks, mis ametist ta sanitarkolonelina lahkus a. 1921. Elab praegu (1927) Tartus. — Nooremas eas teotses J. mõnevõrra ka eesti elus, pidades üliõpilasena kõnesid »Vanemuises« ja toimetades lühemat aega Tartust »Perno Postimeest«.

Isiklikult saadud andmed; Postim. album, 40 jj. *T.*

JANNSEN, Heinrich Woldemar Amandus (Harry), ajakirjanik, sünd. 1. IX 1851 Pärnus J. W. J.-i (vt.) pojana. Õppis 1874—78 Tartu ülikoolis esiti võrdlevat keeleteadust, siis loodusteadust ja viimaks G. Teichmülleri juures filosoofiat. 1878 viibis J. välismaal, kus teda kunsti-ajalugu huvitas. Tagasi tulnud, lõpetas ta 1881 ülikooli *cand. phil.* astmega; samal a. toimetas ta rabanduslöögist tabatud isa asemel »Eesti Postimeest« Tartus. Oli peale Koidula kõige anderikkam Jannseni laps, kuid iseloomu poolest vähe püsiv ja vähe vastupidav. Ta tuli täies lootuses »Eesti Post.« toimetajaks, et ta isa vastase ja võistlejaga C. R. Jakobsoni »Sakalaga« varssi valmis saab, aga kui asi soovi järele ei läinud, oli ta pea pettunud. Ta hakkas tõusva rahvusliku politika vastu uudisena propageerima nn. »baltlase« politikat. Balti provintside elanikud, niihästi pärisrahvad, eestlased ja lätlased, kui ka sakslased pidid endid kõige pealt tundma ühiste baltlastena, teises joones alles eestlastena, lätlastena ja sakslastena. Säärane politika pidi J.-i arvates leekima löönud rahvuslikud tülid pehmendama ja kõik kodumaa rahvused rakendama ühisele viljakale tööle üldise edu sihis. Reaalselt mõtleja C. R. Jakobson astus sellele baltlase politikale kohe teravalt vastu. Säärane Balti rahvuste ühine töö oli küll ka Jakobsoni politika lõppsihiks, kuid tema arvates tuli enne seda võideldes saksa aadli ja vaimulikkude keskaegsed eesõigused kaotada, mis iialgi sõbralikku koostööd ei lubanud. J. ei tunginud oma »baltlase politikaga« mitte läbi. »Baltlase« nimi jäi tagurluse sümboliks ja J. isegi loobus sellest enam-vähem oma pärastises politilis-ajakirjanduslikus tegevuses.